

FINANTSINSPEKTSIOON

Väärteoasi nr 4.5-4.13/55

Otsus rahatrahvi määramise kohta

Sissejuhatus

Koostatud 27.02.2009 Tallinnas Finantsinspeksioonis, asukohaga aadress Tallinn, Sakala tn 4, Finantsinspeksiooni juhatuse 27.02.2009 otsuse nr. 4.1-1/19 alusel.

Finantsinspeksiooni turujärelevalve divisjoni juristi Ralf Järvamägi poolt 28.01.2009 väärteoasjas nr 4.5-4.13/55 koostatud väärteoprotokoll kohaselt tegi Finantsinspeksiooni, kui väärteo kohtuvälise menetleja, ametnik kindlaks Øyvind Hjulmandi (isikukood 36801040050) poolt ajavahemikul 05.-07.11.2008 Tallinna Börsil kaubeldavate aktsiatega näilike tehingukorralduste edastamise, millega on rikutud väärpaberituru seaduse („VPTS“) § 188¹⁵ lõikes 2 sätestatud turumanipulatsiooni toimepanemise keeldu, mis on käsitletav väärteona ning mille eest võib, tulenevalt VPTS § 237⁴³ lg 1, füüsilist isikut karistada rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. VPTS § 237⁴⁷ lg 2 kohaselt on VPTS § 237⁴³ lg 1 sätestatud väärteo kohtuvälise menetleja Finantsinspeksioon.

Õiguslikud asjaolud

VPTS § 188¹⁵ lg 1 punkt 1 kohaselt loetakse turumanipulatsiooniks finantsinstrumendi pakkumise, nõudluse või hinna suhtes eksitusse viivad või tõenäoliselt eksitusse viivad tehingud ja tehingukorraldused, kui tehingu või tehingukorralduse teinud isikul puuduvad õigustatud põhjendused oma tehtud tehingule või tehingukorraldusele ning kui selline tehing või tehingukorraldus ei vasta turu tunnustatud tavale.

VPTS § 3 kohaselt on reguleeritud väärtpaberiturg (edaspidi „reguleeritud turg“) VPTS tähenduses Eestis või muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis (edaspidi „lepinguriik“) korraldatav või juhitav ning lepinguriigi poolt järelevalvatav organisatsiooniliste, õiguslike ja tehniliste lahenduste mitmepoolne süsteem, mis on moodustatud sinna kauplemiseks võetud väärtpaberitega pideva ja korrapärase kauplemise võimaldamise eesmärgil ja milles ühetaolistel tingimustel viiakse kokku erinevate isikute eri- või üheaegsed väärtpaberite omandamis- ja võõrandamishuvid, mille kokkuviimise tulemuseks on leping.

Finantsinspeksiooni seaduse § 5 lg 1 kohaselt juhindub Finantsinspeksioon oma tegevuses õigusaktidest ja finantsjärelevalves rahvusvaheliselt tunnustatud tavadest, tegutsedes avatult ja läbipaistvalt ning rakendades häid juhtimistavasid. Finantsjärelevalves rahvusvahelistelt tunnustatud tavana võib käsitleda Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitee „CESR“ juhiseid. Käesolevas väärteomenetluses on Finantsinspeksioon VPTS § 188¹⁵ lõige 1 punkti 1 sisustamisel arvestanud Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitee dokumenti viitenumbriga CESR/04-505b „Juhised ja teave turukuritarvituse direktiivi ühtseks toimimiseks“, mis on kättesaadav aadressil http://www.cesr.eu/index.php?page=contenu_groups&id=22&docmore=1#doc. Selle soovitusliku juhise punkt 4.11 alapunkt d) kohaselt on eksitavateks tehingukorraldusteks tehingukorralduste andmine ilma kavatsuseta neid täita. Selle all tuleb mõista tegevust, mis seisneb eelmisest pakutud hinnast või pakkumishinnast kõrgema või madalama hinnaga tehingukorralduste sisestamises kauplemissüsteemi, mille eesmärk ei ole tehingukorralduse täitmine, vaid eksliku mulje jätmine, et antud hinna juures on olemas finantsinstrumendi suhtes pakkumine või nõudlus ning tehingukorraldused võetakse enne täitmist turult tagasi. Selliseks tehingukorralduseks loetakse ka väiksemahulise tehingukorralduse andmist

finantsinstrumendi pakutud hinna või pakkumishinna mõjutamiseks ja valmisolekut tehingukorralduse täitmiseks juhul, kui seda ei õnnestu õigel ajal tagasi võtta.

Faktilised asjaolud ja menetluse käik

Järelevalvemenetluse käigus tuvastas Finantsinspeksioon Øyvind Hjulmandi osalemise aktsiamängus „Börsihai 2008“, osaühingu HCH Estonia (registrikood 11255170) ning OÜ HBC (registrikood 10648357) kuulumise Øyvind Hjulmandile, nimetatud osaühingute väärtpaberikontodelt eksitavate tehingukorralduste edastamise Tallinna Börsile ning nende tehingukorralduste seotuse aktsiamängus tehtud tehingutega.

AS Hansapangas avatud arvelduskonto nr 221006116793, omanik Øyvind Hjulmand, väljavõttega perioodi 01.10.-10.11.2008 kohta (vääртеotoimiku lisa nr 8) ning „Funky Dinosaur“ virtuaalportfelli tehingute väljavõttega (vääртеotoimiku lisa nr 6) on tõendatud, et Øyvind Hjulmand osales AS-i Lõhmus, Haavel ja Viisemann (edaspidi „LHV“) poolt korraldatavas investeerimismängus „Börsihai 2008“ kasutajanimega „Funky Dinosaur“ (isikukood 36801040050) (edaspidi FD). Aktsiamängu „Börsihai 2008“ üldtingimuste (vääртеotoimiku lisa 9) punkt 5 kohaselt teostati virtuaalsed tehinguid võimalikult reaalsele turutingimustele vastavalt, võttes aluseks tehinguhetkel Tallinna Börsil realselt kehtivad ostu- ja müügipakkumiste hinnad. Pakkumiste puudumisel jäi virtuaalportfelli tehingukorraldus päeva lõpuni ootele.

Äriregistri andmetele tuginedes on Øyvind Hjulmand alates 04.02.2008 OÜ HCH Estonia (registrikood 11255170) ning alates 29.10.2003 OÜ HBC (registrikood 10648357) juhatuste ainuliige. OÜ HCH Estonia ainuosanik on OÜ HBC, mille ainuosanik on omakorda Øyvind Hjulmand (vääртеotoimiku lisad nr 2 ja 3). OÜ HCH Estonia ning OÜ HBC (endise nimega OÜ Juku Data) omavad AS-is Hansapank väärtпaberikontosid vastavalt numbritega 22-V00165540 ja 22-V00161696. (vääртеotoimiku lisa nr 7)

Øyvind Hjulmand edastas ajavahemikul 05.-07.11.2008 osaühingute HCH Estonia ja HBC reaalseid väärtпaberikontosid kasutades Tallinna Börsile 12 väikesemahulist eksitavat tehingukorraldust, mis olid väärtпaberite varasemast parimast pakkumise- või ostuhinnast erineva hinnaga. Nimetatud tehingukorralduste eesmärgiks oli tekitada Tallinna Börsil väärtпaberite suhtes eksitav arusaam tehingukorraldustes väljatoodud hinnaga pakkumise- või ostuhuvi olemasolust. See oli vajalik selleks, et võimaldada FD-l virtuaalses mängukeskkonnas tehinguid teha. Antud asjaolu on tõendatud „Funky Dinosaur“ virtuaalportfelli tehingute (vääртеotoimiku lisa nr 6), NASDAQ OMX börsisüsteemi tehingukorralduste väljavõtete (vääртеotoimiku lisa 1) ning AS-ile Hansapank saadetud järelepärimisele saadud vastuste (vääртеotoimiku lisa nr 7) võrdlemisega. Selle võrdluse kohaselt kattuvad nii virtuaalportfelli ja mainitud väärtпaberikontode kaudu edastatud erisuunaliste korralduste aeg kui ka nende andmiseks kasutatud arvuti Interneti protokollі aadress (90.190.255.228).

AS Viisnurk (väärtпaberi lühinimi VSNIT) aktsiad on noteeritud NASDAQ OMX Tallinna Börsi põhinimekirjas alates 25.09.2007. **AS Arco Vara** (väärtпaberi lühinimi ARCIT) aktsiad on noteeritud NASDAQ OMX Tallinna Börsi põhinimekirjas alates 21.06.2007. **AS Kalev** (väärtпaberi lühinimi KLVIT) aktsiad on noteeritud NASDAQ OMX Tallinna Börsi põhinimekirjas alates 21.05.2007. **AS Trigon Property Development** (väärtпaberi lühinimi TPDIT) aktsiad on noteeritud NASDAQ OMX Tallinna Börsi (edaspidi „Börs“) põhinimekirjas alates 5.06.1997.

Menetlusaluse isiku poolt tehtud eksitusse viivad tehingukorraldused olid seotud aktsiamängus tehtud tehingutega (tehingukorraldus aktsia ostmiseks on ostuorder ning tehingukorraldus aktsia müümiseks on müügiorder):

- 1) 5.11.2008 kell 10:18 FD sisestab LHV investeerimismängus 12000 aktsia VSNIT müügiorderi hinnaga 0,98 eur (siin ja edaspidi on hinnad eurodes).
5.11.2008 11:11 OÜ HCH Estonia väärtpaberikontolt sisestatakse 10 aktsia VSNIT ostuorder Börsil, number 254916713444070 hinnaga 0,98.
5.11.2008 11:12 FD müügiorder LHV investeerimismängus täidetakse
5.11.2008 11:13 väärtpaberikontolt Börsil sisestatud ostuorder tühistatakse
- 2) 5.11.2008 11:27 FD sisestab LHV investeerimismängus müügiorderi 40000 ARCIT aktsiale hinnaga 0,29
5.11.2008 kell 11:28 edastatakse OÜ HCH Estonia väärtpaberikontolt tellimus 254917733247335 osta Börsil 200 ARCIT aktsiat hinnaga 0,29
5.11.2008 11:30 täidetakse FD müügiorder LHV investeerimismängus
5.11.2008 11:31 OÜ HCH Estonia tellimus Börsil tühistatakse
- 3) 5.11.2008 12:40 FD sisestab LHV investeerimismängus 15000 KLVIT ostuorderi hinnaga 0,95
5.11.2008 12:42 OÜ HBC väärtpaberikontolt edastatakse 10 KLVIT müügiorder Börsil, number 254922175703728 hinnaga 0,96
5.11.2008 12:45 FD ostuorder LHV investeerimismängus täidetakse
5.11.2008 12:46 OÜ HBC väärtpaberikontolt edastatud müügiorder Börsil tühistatakse
- 4) 5.11.2008 12:59 FD ostuorder LHV investeerimismängus 14000 KLVIT hinnaga 0,96
5.11.2008 13:01 OÜ HBC müügiorder Börsil 50 KLVIT hinnaga 0,96 – nr 254923276041282
5.11.2008 13:03 FD ostuorder LHV investeerimismängus täidetakse
5.11.2008 13:04 OÜ HBC müügiorder Börsil tühistatakse
- 5) 5.11.2008 13:05 FD müügiorder LHV investeerimismängus 14000 KLVIT hinnaga 1,13
5.11.2008 13:11 OÜ HBC ostuorder Börsil 25 KLVIT hinnaga 1,13 – nr 254923864041490
5.11.2008 13:12 FD müügiorder LHV investeerimismängus täidetakse
5.11.2008 13:14 OÜ HBC ostuorder Börsil tühistatakse
- 6) 07.11.2008 11:29 FD ostuorder LHV investeerimismängus 15000 KLVIT hinnaga 0,98
07.11.2008 11:30 FD ostuorder LHV investeerimismängus 18000 KLVIT hinnaga 0,98
07.11.2008 11:31 FD ostuorder LHV investeerimismängus 15000 KLVIT hinnaga 0,98
07.11.2008 11:32 OÜ HBC müügiorder Börsil 25 KLVIT hinnaga 0,98 – nr 255090736466663
07.11.2008 11:32 OÜ HBC müügiorder Börsil tühistatakse
07.11.2008 11:50 FD esimene ostuorder LHV investeerimismängus tühistatakse
07.11.2008 11:48 FD teine ostuorder LHV investeerimismängus tühistatakse
07.11.2008 11:48 FD kolmas ostuorder LHV investeerimismängus tühistatakse
- 7) 07.11.2008 11:38 OÜ HBC müügiorder Börsil 25 KLVIT hinnaga 0,98 – nr 255091081600768
07.11.2008 11:41 OÜ HBC müügiorder Börsil tühistatakse

- 8) 07.11.2008 11:43 OÜ HBC müügiorder Börsil 25 KLVIT hinnaga 0,98 – nr 255091427652580
07.11.2008 11:45 OÜ HBC müügiorder Börsil tühistatakse

- 9) 07.11.2008 11:49 FD ostuorder LHV investeerimismängus 33000 TPD1T hinnaga 0,45
07.11.2008 11:51 FD ostuorder LHV investeerimismängus 35000 TPD1T hinnaga 0,45
07.11.2008 11:51 FD ostuorder LHV investeerimismängus 35000 TPD1T hinnaga 0,45
07.11.2008 11:52 OÜ HBC müügiorder Börsil 15 TPD1T hinnaga 0,45 – nr 255091955197320
07.11.2008 11:52 OÜ HBC müügiorder Börsil tühistatakse
07.11.2008 12:35 FD esimene ostuorder LHV investeerimismängus tühistatakse
07.11.2008 12:33 FD teine ostuorder LHV investeerimismängus tühistatakse
07.11.2008 12:33 FD kolmas ostuorder LHV investeerimismängus tühistatakse

- 10) 07.11.2008 12:39 OÜ HBC müügiorder Börsil 20 TPD1T hinnaga 0,43 – nr 255094777946712
07.11.2008 12:40 OÜ HBC müügiorder Börsil tühistatakse

- 11) 07.11.2008 12:38 FD ostuorder LHV investeerimismängus 36000 TPD1T hinnaga 0,43
07.11.2008 12:38 FD ostuorder LHV investeerimismängus 36000 TPD1T hinnaga 0,43
07.11.2008 12:39 FD ostuorder LHV investeerimismängus 34000 TPD1T hinnaga 0,43
07.11.2008 12:42 OÜ HBC müügiorder Börsil 20 TPD1T hinnaga 0,43 – nr 255094978325850
07.11.2008 12:45 FD esimene ostuorder täidetakse
07.11.2008 12:45 FD teine ostuorder LHV investeerimismängus täidetakse
07.11.2008 12:45 FD kolmas ostuorder LHV investeerimismängus täidetakse
07.11.2008 12:46 OÜ HBC müügiorder Börsil tühistatakse

- 12) 07.11.2008 12:47 FD müügiorder LHV investeerimismängus 36000 TPD1T hinnaga 0,51
07.11.2008 12:47 FD müügiorder LHV investeerimismängus 36000 TPD1T hinnaga 0,51
07.11.2008 12:47 FD müügiorder LHV investeerimismängus 34000 TPD1T hinnaga 0,51
07.11.2008 12:50 OÜ HBC ostuorder Börsil 25 TPD1T hinnaga 0,51 – nr 255095435372877
07.11.2008 12:51 FD esimene müügiorder LHV investeerimismängus täidetakse
07.11.2008 12:51 FD teine müügiorder LHV investeerimismängus täidetakse
07.11.2008 12:51 FD kolmas müügiorder LHV investeerimismängus täidetakse
07.11.2008 12:52 OÜ HBC ostuorder Börsil tühistatakse

Väärteo lühikirjeldus ja kvalifikatsioon

Øyvind Hjulmand edastas ajavahemikul 05.-07.11.2008 OÜ HCH Estonia ning OÜ HBC väärtpaberikontodelt 12 eksitusse viivat tehingukorraldust AS-i Hansapank automaatse tehingukorralduste edastamise süsteemi („AOR“) kaudu Tallinna Börsile ning tühistas enne täitmist. Antud asjaolu on tõendatud NASDAQ OMX börsisüsteemi tehingukorralduste ajavahemiku 03.-12.11.2008 väljavõtete (väärteotoimiku lisa nr 1) ja AS-ile Hansapank saadetud järelepärimisele saadud vastuste (väärteotoimiku lisa nr 7) abil. Nimetatud tehingukorraldused muutusid sisestamise hetkel reguleeritud turul väärtpaberi suhtes vastavalt parimaks pakkumiseks müügikorralduse või siis parimaks pakutud hinnaks ostukorralduse puhul.

Eksitusse viivate tehingukorralduste edastamisega on Øyvind Hjulmand toime pannud VPTS § 188¹⁵ lg 1 punktis 1 sätestatud turumanipulatsiooni.

Menetlusaluse isiku selgitused ja vastulause

Menetlusalune isik esitas 30.01.2009 selgitused (väärteotoimiku lk 40-46) ning tema kaitsja esitas 12.02.2009 vastulause (väärteotoimiku lk 56-86) kohtuvälisele menetlejale VTMS § 69 lg 6 alusel, milles kokkuvõtvalt on väidetud alljärgnevat:

1. Väärteoprotokollis kajastatud asjaolud ei vasta tõele, kuna reaalsel turul samaaegsete ja erisuunaliste orderite edastamist ega orderite täitmist ei toimunud. (vastulause punkt 1.)
2. Väärteoprotokollis näilikeks tehingukorraldusteks nimetatud korralduste edastamine menetlusaluse isiku poolt on tõendamata. (vastulause punkt 2.)
3. Menetlusaluse isiku teos puudub süüteokoosseis, sest: (vastulause punkt 3.)
 - 3.1 Väärteoprotokollis ei ole käsitletud kõiki süüteokoosseisu elemente. (vastulause punkt 3 väide 1)
 - 3.2 Väärteoprotokollis tuvastatud tehingukorralduste näilikkus ei vasta VPTS § 188¹⁵ lg 1 punktis 1 sätestatud süüteokoosseisule. (vastulause punkt 3 väide 2)
 - 3.3 Väärteoprotokollis kirjeldatud tehingukorraldused ei tekitanud reaalsele turule eksimust ning samuti puudus igasugune eksitamise eesmärk, kuna:
 - 1) Tegemist oli väiksemahuliste tehingukorraldustega; (vastulause punkt 3 alapunkt 1)
 - 2) Tehingukorralduste müügi- ja ostuhinnad olid tegeliku kauplemise hindade vahemikus, olid sarnased enne korralduse sisestamist sooritatud tehingute hindadele ning ei erinenud märkimisväärselt viimasest parimast vastavast ostu- või müügiorderi hinnast ning tehingukorralduste sisestamine ja tühistamine ei avaldanud järgnevatele tehinguhindadele mingit mõju; (vastulause punkt 3 alapunkt 2)
 - 3) Tehingukorraldused olid suunatud mitmete erinevate aktsiate ostmisele ja müümisele; (vastulause punkt 3 alapunkt f)
 - 4) Menetlusalune isik ei saanud tehingukorraldustest kasu; (vastulause punkt 3 alapunkt g)
 - 5) Tehingukorralduste edastamise ja tühistamisega ei tekitatud kellelegi kahju; (vastulause punkt 3 alapunkt h)
 - 6) Tehingukorralduste edastamine ja tühistamine toimus maksimaalselt paari minuti jooksul; (vastulause punkt 3 alapunkt i)
 - 7) Tehingukorralduste arv oli väike; (vastulause punkt 3 alapunkt j)
 - 8) Tegemist oli tehingukorralduste edastamisega mitte tehingute tegemisega; (vastulause punkt 3 alapunkt k)
 - 9) Tehingukorralduste sisestamise ja tühistamise eesmärgiks ei olnud eksliku mulje jätmine finantsinstrumendi suhtes vastava hinnaga pakkumise või nõudluse kohta; (vastulause punkt 3 alapunkt l)
 - 10) Tehingukorralduste sisestamise ja tühistamise eesmärgiks ei olnud aktsiate hinna või pakkumishinna mõjutamine ning samuti ei ole ühtegi viidet ega tõendit selle kohta, mis motiividel oleks menetlusalune isik reaalse turu hinna mõjutamisest huvitatud või mis kasu reaalse turu hindade mõjutamine talle oleks toonud; (vastulause punkt 3 alapunkt m)
 - 11) Menetlusalusele isikule etteheidetav tegu ei ole selliste tunnustega, mis oleksid hõlmatud turumanipulatsiooni mõistega. Seda tulenevalt direktiivi 2003/6/EÜ art 1 punkt 2 lõikes 7 toodud turumanipulatsiooni näidisloetelust ning direktiiv 2003/124/EÜ artiklis 4 sätestatud turumanipulatsioonile viitavatest tunnustest. Samuti ei vasta kõnealuste tehingukorralduste sisestamine ja tühistamine ühelegi 31.03.2009 kehtima hakkava Finantsinspektsiooni soovitusliku juhise punktist 3.5 välja toodud teokirjeldusele ega Rahandusministri määruse eelnõu „Turumanipulatsiooni iseloomuga käitumise tunnuste ja turumanipulatsiooni tuvastamisel arvestatavate asjaolude näidisloetelu“ § 3 lõikes 1 sätestatud eksitavatele turumanipulatsioonidele iseloomulike tunnuste loetelule. (vastulause punkt 3 alapunkt n)

Menetlusaluse isiku seisukoha ja vastulause arvestamine

Finantsinspeksioon on seisukohal, et vastulauses väljatoodud väiteid ei anna alust käesoleva väärteomenetluse lõpetamiseks VTMS § 29 lg 1 punkt 1 alusel.

Arvestades vastulause punkte 1, 2 ja punkt 3 väidet 2 on Finantsinspeksioon seisukohal, et väärteoprotokollis on eksitusse viivaid tehingukorraldusi ekslikult nimetatud näilikuks, kuid menetlusalune isik väärteoprotokolli kättesaamisel ja tema kaitsja oma vastulauses on aru saanud menetlusalusele isikule etteheidetava teo kvalifikatsioonist. Väärteoprotokollis ei ole kirjeldatud reguleeritud turul erisuunaliste korralduste samaaegset edastamist, vaid erisuunaliste tehingukorralduste samaaegset andmist reguleeritud turul ja aktsiamängu virtuaalkeskonnas. Samuti on menetlusalune isik oma seisukohas kinnitanud, et nimetatud tehingukorraldused edastati tema poolt.

Näiliku kauplemisena saaks menetlusaluse isiku tegevust käsitleda juhul, kui menetlusalune isik oleks Börsile edastanud samaaegseid erisuunalisi ostu ja müügi korraldusi ning need oleks ka täidetud. Sellega oleks samuti rikutud VPTS § 188¹⁵ lg 1 punkti 1, kuna finantsinstrumendi ostu- või müügitehingute sõlmimine oleks toimunud olukorras, kus tegelik kasusaaja või tururisk ei muutunud või kus kasu või tururiski ülekandmine toimub kooskõlastatult tegutsevate isikute vahel.

Finantsinspeksioon on käesolevas väärteoasjas arvestanud kaitsja vastulauses punkti 3 alapunktides 1, 2, f – k ja n väljatoodud faktilisi asjaolusid juba väärteoprotokolli koostamisel. Menetlusaluse isiku tegevuse objektiivne koosseis vastab VPTS § 188¹⁵ lg 1 sätestatud turumanipulatsiooni süüteokoosseisule.

Rahvusvaheliselt tunnustatud tavale tuginedes tuleb eksitavaks või tõenäoliselt eksitavaks lugeda tehingukorralduste edastamine ilma kavatsuseta neid täita, kuna sellisel juhul luuakse ekslik ettekujutus finantsinstrumendi ostu- ja müügi huvist. VPTS § 188¹⁵ lg 1 sätestatud väärteo puhul on tegemist formaalse süüteokoosseisuga, mille puhul tagajärg ei ole süüteokoosseisu kohustuslik element. Sellest tulenevalt ei ole süüteo objektiivse koosseisu puhul kohustuslik tuvastada, kas menetlusaluse isiku tegevus tõi kahju või kas menetlusalune isik või kolmas isik said kasu.

Süüteokoosseisu subjektiivse külje sisustamisel arvestab Finantsinspeksioon vastulause punkti 3 väidet 1 ja punkti 3 alapunktides l ja m välja toodud menetlusaluse isiku eesmärgi tehingukorralduste edastamisel. Subjektiivsed elemendid on tuvastatud väärteoasjas kogutud tõendite hindamisel kogumis. Reguleeritud turule edastatud tehingukorralduste eesmärk ei olnud tehingu tegemine, vaid aktsiamängus tehingute tegemise võimaldamine. Väärteomenetluse käigus ei ole menetlusalune isik ega tema kaitsja Finantsinspeksioonile esitanud ühtegi tõendit, mis annaks alust arvata õigustatud põhjenduste olemasolu tehtud tehingukorraldustele. Samuti ei saa nimetatud tehingukorraldused vastata turu tunnustatud tavale VPTS § 188¹⁶ mõttes, kuna Finantsinspeksioon ei ole ühtegi turu tunnustatud tava käesoleva hetke seisuga heaks kiitnud.

Karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 12 lg 3 kohaselt on süüteokoosseisu subjektiivsed tunnused tahtlus või ettevaatamatus. Tahtlus on KarS § 16 järgi kavatsetus, otsene ja kaudne tahtlus ning vaid kavatsuse puhul on eesmärgiks süüteokoosseisule vastava asjaolu teostamine. Otsese ja kaudse tahtluse osaks ei ole menetlusaluse isiku tegutsemise eesmärk. Tahtluse element peab katma üksnes teo puhtfaktilised asjaolud, mitte selle juriidilise kvalifikatsiooni, ning käesoleval juhul menetlusalune isik teadis, et ta edastab reguleeritud turu eksitavaid tehingukorraldusi, st paneb toime süüteotunnustele vastava teo ning ta tahtis või vähemalt mõõnis seda. Seaduse mittetundmine ei välista KarS § 17 lg 3 kohaselt tahtlust ega ettevaatamatust.

Õiguslik hinnang

KarS § 2 lg 2 kohaselt karistatakse teo eest, kui see vastab süüteokoosseisule, on õigusvastane ja isik on selle toimepanemises süüdi.

Nimetatud 12 väärteoepisoodi näol on tegemist jätkuva süüteoga, millest igaüks vastab VPTS § 188¹⁵ lg 1 punktis 1 sätestatule ning mida hõlmab üks tahtlus. Sellisel juhul tuleb neid käsitleda ühe väärteona. VPTS § 188¹⁵ eesmärgiks on väärtpaberituru ausa ning võrdset kohtlemisel põhineva toimimise tagamine.

Õyvind Hjulmandi tegi ajavahemikul 05.-07.11.2008 Börsile 12 väikesemahulist tehingukorraldust Börsil noteeritud AS Arco Vara, AS Kalev, AS Trigon Development Properties ning AS Viisnurk aktsiatega. Nimetatud tehingukorraldused tühistati peatselt pärast sisestamist.

Eksitavate tehingukorraldustega on tegemist juhul, kui reguleeritud turule antakse tehingukorraldusi ilma kavatsuseta neid täita. See on tegevus, kus kauplemissüsteemi sisestatakse eelmisest pakutud hinnast või pakkumishinnast kõrgema või madalama hinnaga tehingukorraldusi, mille eesmärk ei ole tehingukorralduste täitmine, vaid eksliku mulje jätmine, et antud hinna juures on olemas finantsinstrumendi suhtes pakkumine või nõudlus ning tehingukorraldused võetakse enne täitmist turult tagasi.

Menetlusaluse isiku poolt tehtud tehingukorralduste puhul oli tegemist aktsia pakkumise ja nõudluse suhtes eksitusse viivate tehingukorraldustega, kuna need tehingukorraldused jätsid reguleeritud turule aktsiate ostu- või müügihuvist eksliku mulje. Samuti saab nimetatud tehingukorraldusi käsitleda finantsinstrumendi hinna suhtes eksitusse viivate tehingukorraldustena, kuna olles eelnevast parimast aktsia ostu- või müügihinnast erineva hinnaga, jätsid tehingu korraldused mulje, et on olemas finantsinstrumentide tegelik ostu huvi.

Samuti tuleb eksitavateks tehingukorraldusteks lugeda sellised väikesemahulised tehingukorraldused, mille tegija on valmis nende täitmiseks juhul, kui nimetatud tehingukorraldusi ei õnnestu õigeaegselt tagasi võtta. Selliste tehingute eripäraks on et tehingukorralduse tegija aktsepteerib riski, et tehing võib täidetud saada, kuid tema tegelik huvi ei ole tegelikult suunatud antud finantsinstrumendiga tehingute tegemisele õiglasel pakkumise ja nõudluse tasakaalu olukorras.

Menetlusalune isik on asunud seisukohale, et ta oli alati valmis nimetatud tehingukorraldusi täitma juhul, kui oleks leidunud huvitatud vastaspool. Sellest tuleneb, et menetlusaluse isiku tegevuse eesmärk tehingukorralduste edastamisel Börsile ei olnud tehingute tegemine, kuid ta oli leppinud olukorraga ehk aktsepteeris võimalust, kus enne tehingukorralduste tagasivõtmist leidub huvitatud vastaspool ja oli nõus kandma tegelikku tehingu kulu.

Finantsinspektsioon on menetluse käigus tõendanud, et menetlusalusel isikul puudus nimetatud tehingukorralduste edastamisel finantsinstrumendi omandamis- või võõrandamishuvi. Menetlusaluse isiku peamiseks eesmärgina tehingukorralduste edastamisel on tõendatud aktsiamängus tehingute tegemise võimaldamine. Selleks, et teha tehing LHV aktsiamängus oli vastavalt aktsiamängu reeglitele vajalik vastupidise tehingu tellimuse olemasolu Börsi süsteemis. Näiteks Viisnurga aktsia ostmiseks LHV aktsiamängus oli vajalik mängus hinnanoteeringu saamiseks Börsil Viisnurga aktsias tellimusraamatus müügi tellimuse (korralduse) olemasolu. Selline tegevus kogumis ei ole kooskõlas reguleeritud turu eesmärkidega ning sellest tulenevalt tuleb nimetatud tehingukorraldused lugeda eksitusse viivateks.

Finantsinspeksioon ei ole tuvastanud menetlusalusel isikul õigustatud põhjenduste esinemist nimetatud tehingukorraldustele.

Nimetatud tehingukorraldused ei vasta turu tunnustatud tavale § 188¹⁶ mõttes, kuna tegemist ei ole sellise käitumisega, mida saaks mõistlikult eeldada ühel või mitmel finantsturul ning mille Finantsinspeksioon oleks nimetatud paragrahvile tuginedes heaks kiitnud.

Eeltoodust tulenevalt vastab Øyvind Hjulmandi tegevus eksitavate tehingukorralduste sisestamisel ning nende hilisem tühistamine VPTS § 188¹⁵ lg 1 punktis 1 sätestatud turumanipulatsiooni süüteo objektiivsele ja subjektiivsele koosseisule.

KarS § 15 lg 3 alusel on väärteona karistatav nii tahtlik kui ettevaatamatu tegu. Kaudne tahtlus on KarS § 16 lg 1 kohaselt tahtluse vorm. Arvestades tuvastatud asjaolusid, menetlusaluse isiku seisukohta ning kaitsja esitatud vastulauset, on Finantsinspeksiooni hinnangul Øyvind Hjulmandile omistatava väärteo objektiivsetele tunnustele vastav tegu pandud toime vähemalt kaudse tahtlusega.

Finantsinspeksioon on tuvastanud, et Øyvind Hjulmandi käitumises ei esine teo õigusvastasust välistavaid asjaolusid. Øyvind Hjulmand on Finantsinspeksioonile teadaolevalt süüdiv ning Finantsinspeksioonile ei ole esitatud Øyvind Hjulmandi süüd välistavaid asjaolusid.

Eelnevaga on menetlusalune isik rikkunud VPTS § 188¹⁵ lõikes 2 sätestatud turumanipulatsiooni sooritamise keeldu ning vastutab VPTS § 237⁴³ lõige 1 kohaselt.

Finantsinspeksioon ei ole tuvastanud karistust raskendavaid asjaolusid.

KarS § 57 lg 2 kohaselt võib karistuse kohaldamisel karistust kergendavate asjaoludena arvestada ka nimetatud paragrahvis loetlemata asjaolusid. Karistust kergendavate asjaoludena võib käesolevas väärteoasjas arvestada formaalse süüteokoosseisu väliseid asjaolusid.

Käesolevas väärteoasjas on Finantsinspeksioon arvestanud karistust kergendava asjaoluna seda, et menetlusaluse isiku peamiseks eesmärgiks ei olnud reguleeritud turuga manipuleerimine, samuti asjaolu, et nimetatud eksitusse viivate tehingukorralduste edastamisel ei saanud menetlusalune isik kasu ning eksitusse viivate tehingukorralduste edastamise ja tühistamisega ei ole tuvastatud kahju tekkimist.

Lõpposa

VPTS § 237⁴³ lg 1 kohaselt karistatakse füüsilist isikut turumanipulatsiooni toimepanemise eest rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

Finantsinspeksioon arvestab karistuse kohaldamisel menetlusaluse isikuga seotud asjaolusid, sealhulgas asjaolu, et menetlusalust isikut ei ole varem väärtpaberituru seadusest tulenevate nõuete rikkumise eest väärteokorras karistatud, samuti subjektiivseid asjaolusid teo toimepanemisel, tahtluse liiki, toimepandud väärteo laadi ning karistus kergendavaid asjaolusid ja karistust raskendavaid asjaolude puudumist. Finantsinspeksioon leiab, et menetlusaluse isiku karistamisel rahatrahviga on teda võimalik mõjutada edaspidises tegevuses süütegude toimepanemisest hoiduma. Finantsinspeksiooni hinnangul vastab kohaldatav karistus õiguskorra kaitsmise huvidele.

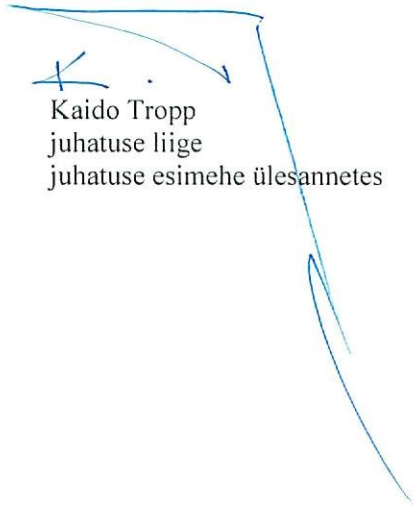
Arvestades eeltoodut, tuginedes väärtpaberituru seaduse § 188¹⁵ lõike 1 punktide 1 ja § 237⁴³ lõikele 1, vääртеomenetluse seadustiku §-le 72, § 73 lõike 1 punktide 1 ja § 74, karistusseadustiku § 47 lõikele 1 ning Finantsinspektsooni seaduse § 18 lõike 2 punktide 6, Finantsinspektsooni juhatus,

otsustas:

1. Karistada Øyvind Hjulmand'i (isikukood 36801040050) rahatrahviga 150 trahviühikut, s.o 9000 (üheksa tuhat) krooni.
2. Rahatrahv tasuda täies ulatuses Finantsinspektsooni arveldusarvele nr 221022930953 Hansapangas 15 päeva jooksul alates päevast, mil Finantsinspektsooni otsus oli kohapeal tutvumiseks kättesaadav.

Käesolev otsus rahatrahvi määramise kohta pööratakse täitmisele, kui päevast, mil Finantsinspektsooni otsus on olnud kohapeal tutvumiseks kättesaadav, on möödunud 15 päeva ja menetlusalune isik ei ole rahatrahvi täies ulatuses tasunud või kui menetlusalune isik või tema kaitsja ei ole otsuse peale kaebust esitanud.

Käesoleva otsuse peale rahatrahvi määramise kohta on õigus esitada kaebus Harju Maakohtule 15 päeva jooksul alates päevast, mil Finantsinspektsooni otsus antud vääртеoasjas on olnud menetlusosalistele kohapeal kättesaadav. Kaebuse esitamise tähtaja jooksul asub vääртеotoimik Finantsinspektsoonis ning seda ei väljastata. Menetlusosalisel on õigus vääртеotoimikuga tutvuda, teha sellest välja kirjutusi või taotleda tasu eest koopiategemist toimiku materjalidest.

Kaido Tropp
juhatuse liige
juhatuse esimehe ülesannetes